

یک روز برای ۵۰ یوز

امروز روز ملی یوزپلنگ آسیایی است، گونه‌ای که هنوز با خطر انقراض دست به گریبان است

مهدی آیینی / گروه جامعه

دست کم ۱۳ سال از زمانی که کارشناسان برای اولین بار نسبت به وضع بحرانی یوزپلنگ‌های آسیایی هشدار دادند و سازمان‌های بین‌المللی برای رفع این مشکل پیشقدم شدند می‌گذرد.

آن زمان تعداد این گونه جانوری در کشورمان کمتر از ۳۰ قلابه برآورد می‌شد، اما با گذشت چند سال از شروع به کار پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی و براساس آمارى که سال ۱۹۲ اعلام شد، اکنون حدود ۵۰ قلابه یوز در کشورمان وجود دارد. نکته امیدوارکننده این است که در سه ماه گذشته ۴۴ مورد مشاهده یوز از سوی دوربین‌های تله‌ای و محیط‌بانان ثبت شده که در تعدادی از آنها یوزهای ماده همراه توله‌هایشان دیده شده‌اند. به همین دلیل می‌توان امیدوار بود زادآوری این گونه هنوز در کشورمان مختل نشده است.

هرچند به صورت رسمی در تقویم ثبت نشده، اما امروز روز ملی یوزپلنگ آسیایی است و به همین مناسبت قرار است مراسمی در سازمان محیط زیست برگزار شود. برخلاف چند سال گذشته امسال این مراسم به میزبانی برنامه توسعه سازمان ملل متحد (UNDP) و شریک پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی برگزار می‌شود و از سفرا، مسئولان، نمایندگان مجلس و نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد برای حضور در این مراسم دعوت شده تا تاکید شود هر چند یوز آسیایی فقط در ایران وجود دارد، اما نگهداری از آن وظیفه همه کشورهاست. علاوه بر این در این مراسم از تعدادی از محیط‌بانان، سازمان‌های مردم‌نهاد و فعالان پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی قدردانی خواهد شد.

۵۰ قلابه یوز

آخرین آمار از جمعیت یوزها در کشورمان سال ۹۲ اعلام شد و براساس آن می‌توان دست کم جمعیت یوزها را ۵۰ قلابه دانست. هومن جوکار، مدیر پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی در این باره به جام‌جم می‌گوید: درباره تعداد یوزپلنگ‌هایی که در کشور وجود دارند، تخمین جدیدی باید صورت بگیرد، زیرا آخرین بار تعداد آنها در سال ۹۲ برآورد شد. به همین دلیل باید آمار جدیدی از تعداد این گونه به دست آورد، اما این کار مستلزم افزایش تعداد دوربین‌های تله‌ای و دیگر ابزارهای این مطالعه است.

این در حالی است که حدود ۱۳ سال پیش که پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی کلید خورد کارشناسان تعداد این گربه‌سان رادر کشور کمتر از ۳۰ قلابه می‌دانستند و بعد از شروع پروژه و آمدن ابزارى مانند دوربین‌های تله‌ای کارشناسان به تعداد یوزها امیدوار شدند، اما مشکل اینجاست که این روزها بسیاری از دوربین‌های تله‌ای فرسوده شده و کارشناسان به ابزار جدید نیاز دارند.

جوکار ادامه می‌دهد: در سه ماه گذشته ۴۴ مورد مشاهده یوز از سوی دوربین‌های تله‌ای ثبت شده یا محیط‌بانان آنها را مشاهده کرده‌اند. این آمار به نسبت مناسب است، اما نکته امیدبخش دیدن یوزپلنگ‌های ماده با توله‌هایشان است. اصلی‌ترین زیستگاه‌های یوز در کشورمان در حاشیه کویر مرکزی قرار دارد. برای نمونه در خراسان شمالی پناهگاه حیات وحش میانداشت وجود دارد یا پارک ملی توران در استان سمنان. علاوه بر این می‌توان به پارک ملی کویر، عباس‌آباد، مجموعه مناطقی در استان یزد مانند سیاه کوه و کالمند، نایبندان، طیس و راور کرمان اشاره کرد.

پروژه‌ای ۱۳ ساله

از زمان اجرای پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی با همکاری سازمان ملل متحد چند سال می‌گذرد. این پروژه براساس روال از پیش تعیین شده در سه محور آموزش و آگاه‌سازی، تحقیقات و پایش و حفاظت فیزیکی از زیستگاه‌ها در حال پیگیری است.

مدیر پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی یادآور می‌شود: اکنون در سال سیزدهم پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی هستیم، اما در این مدت یک سال این پروژه مسکوت باقی ماند. نکته اینجاست که در فاز جدید نیز به دلیل تحریم‌ها بودجه پروژه به حداقل کاهش پیدا کرده است.

جوکار ادامه می‌دهد: حدود دو سال است که UNDP سالانه ۸۰ هزار دلار به پروژه کمک می‌کند، اما این رقم در مقایسه با سال‌های قبل خیلی کمتر شده، زیرا پروژه برای دوره چهار ساله ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۴ بیش از یک میلیون دلار

در نظر گرفته بود. به گفته وی بخشی از این کاهش به دلیل تحریم‌هاست و بخشی نیز به این علت که این سازمان در سال دهم پروژه تشخیص دادن مدت فعالیت برای پروژه کافی است. به همین دلیل تصمیم داشت پروژه را متوقف کند، اما با فعالیت گروه ایرانی این پروژه احیا شد. نکته اینجاست که اگر تحریم‌ها برداشته شود، می‌توان از کمک‌های بیشتر بین‌المللی استفاده کرد.

حدود سه سال پیش حامی بین‌المللی پروژه تشخیص داد پروژه هر کاری که برای نجات یوزها از خطر انقراض می‌توانسته، انجام داده و به همین دلیل تصمیم به اتمام پروژه گرفت. جوکار در این باره می‌افزاید: از من برای بستن پروژه دعوت شد، اما در سازمان حفاظت محیط زیست تلاش کردیم پروژه تعطیل نشود و خوشبختانه توانستیم UNDP را متقاعد کنیم تا پروژه دست کم تا سال ۲۰۱۶ ادامه پیدا کند. وی درباره این که آیا در این ۱۳ سال پروژه نتیجه مناسبی گرفته، می‌افزاید: نتیجه نگر فتن قضاوت من نیست زیرا ابتدا با جمعیت کمی روبه‌رو بودیم و اگر این پروژه نبود به احتمال زیاد تاکنون یوز منقرض شده بود. جوکار درباره بودجه سازمان محیط زیست برای حفاظت از یوزپلنگ آسیایی می‌گوید: محاسبه این بودجه خیلی سخت است، زیرا این پروژه از بودجه‌ای که برای نگهداری از تمام مناطق حفاظت‌شده محیط زیست اختصاص می‌یابد، تغذیه می‌شود که البته خدمات بیشتری به این طرح داده می‌شود.

خطر افزایش دسترسی به زیستگاه‌ها

تامدتی قبل یافشاری روی توسعه، عامل اصلی تخریب زیستگاه‌های یوزپلنگ بود، به این شکل که مسئولان طرح‌های ساخت جاده و احداث معدن زیادی را اجرا کردند که ارزیابی زیست محیطی نشده بود، اما برخلاف آن زمان

نکته

در سه ماه گذشته ۴۴ مورد مشاهده یوز از سوی دوربین‌های تله‌ای ثبت شده یا محیط‌بانان آنها را مشاهده کرده‌اند. این آمار به نسبت مناسب است اما نکته امیدبخش دیدن یوزپلنگ‌های ماده با توله‌هایشان است

اکنون دسترسی راحت مردم به مناطق حفاظت شده و کمبود محیط‌بانان از مشکلاتی است که یوزها را تهدید می‌کند.

مدیر پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی درباره تفاوت مشکلات کنونی این پروژه با مشکلات اولیه طرح عنوان می‌کند در مقطعی مشکل برنامه‌های توسعه‌ای دولت بود. برای دولت‌های قبل اولویت اجرای برنامه‌های توسعه بود به همین دلیل نسبت به محیط زیست کم توجهی می‌شد، اما اکنون با تغییر نگرش در مسئولان این مشکل حل شده است.

این در حالی است که مشکل کنونی افزایش حضور مردم برای تخریب زیستگاه‌هاست، جوکار یادآور می‌شود: اکنون افراد با خودروها و موتورسیکلت‌های مجهز وارد زیستگاه‌ها می‌شوند و افزون بر این تعداد سلاح شکاری نیز بیشتر شده است. این مسائل سبب شده کنترل مناطق حفاظت‌شده سخت‌تر شود.

نباید نادیده گرفت که هنوز تهدیدهایی مانند چوپان‌های ناآگاه و سگ‌های گله وجود دارد، هرچند در این زمینه برخی سازمان‌های مردم‌نهاد و ادارات برای کنترل دام‌ها و سگ گله در زیستگاه‌های یوزپلنگ تلاش می‌کنند، اما تعداد بالای دامداران در مناطقی مانند توران هنوز نگران‌کننده است.

افزون بر این به علت این که دامدارها بیشتر از چوپان‌هایی که تبعه افغانستان هستند، استفاده می‌کنند آموزش آنها بسختی پیش می‌رود. دیگر این که چوپان‌ها هر فصل تغییر می‌کنند و سازمان‌های مردم‌نهاد باید کار آموزش چوپان‌هایی را که تازه به کار گرفته شده‌اند، آغاز کنند.

خطر سگ‌های گله و تصادف

از ابتدای امسال تاکنون گزارشی درباره تلف شدن یوزپلنگ‌ها منتشر نشده، در حالی که سال گذشته مرگ سه قلابه یوزپلنگ گزارش شد. در این بین دو قلابه به دلیل حمله سگ‌های گله و یک مورد نیز به دلیل نامشخص تلف شد. نکته اینجاست که نمی‌توان تلفات یوزها را این تعداد دانست، زیرا بیشتر مواقع مرگ یوزها و دیگر گونه‌های حیات وحش پنهان می‌ماند.

جوکار درباره تلفات یوزها در چند سال گذشته عنوان می‌کند: در ۱۳ سال گذشته به طور متوسط هر سه سال دو قلابه یوزپلنگ تلف شده‌اند.

یکی از موارد دلخراش مرگ یوزپلنگ‌ها بر اثر تصادف، به اوایل مرداد ۸۹ برمی‌گردد. آن زمان دو توله یوزپلنگ هنگام عبور از جاده تهران - مشهد در منطقه عباس‌آباد توران بر اثر برخورد با خودروی عبوری کشته شدند. یک روز بعد از این حادثه یوزپلنگ مادر نیز که در جستجوی توله‌هایش بود با خودرو تصادف کرد و کشته شد. این در حالی است که باید تاکید کرد علاوه بر خطر تصادف گونه‌های جانوری با خودروهای عبوری، احداث جاده در مناطق حفاظت‌شده نیز سبب تخریب زیستگاه‌ها و جزیره‌ای شدن آنها شده است.

بنابراین باید مسئولان برای جایگزین کردن این مسیرها یا دست کم کاهش سرعت خودروها در این مناطق چاره‌ای بیندیشند. مدیر پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی ادامه می‌دهد: نصب تابلوهای هشداردهنده در این مناطق تاثیر زیادی ندارد. باید کارهای اساسی در این حوزه انجام شود. برای نمونه می‌توان به احداث روگذرهایی اشاره کرد که مانند زیستگاه‌های طبیعی شبیه‌سازی می‌شوند، اما با توجه به بودجه پروژه عملی کردن چنین طرح‌هایی برای ما قابل تصور نیست.

تکثیر در اسارت

مدتی است مسئولان تصمیم به تکثیر یوزپلنگ آسیایی در اسارت گرفته‌اند و برای این کار قرار است مرکزى در پارک پردیسان تهران احداث و یک جفت یوزپلنگ به این مرکز منتقل شوند.

جوکار در این باره یادآور می‌شود: تکثیر یوز مساله‌ای جدا از پروژه حفاظت از یوزپلنگ است، اما جنبه آموزشی، اخلاقی و علمی دارد. اکنون مرکزى زیر نظر شان مک کوئین، کارشناس بین‌المللی طراحی شده و در حال ساخت است. وقتی ساخت آن تمام شود دو یوز به این مرکز منتقل می‌شوند.

یوزپلنگ نر که «کوشکی» نام دارد اکنون در منطقه حفاظت‌شده میانداشت نگهداری می‌شود و یوزپلنگ ماده نیز نامش «دلبر» است و در منطقه حفاظت‌شده توران زندگی می‌کند. قرار است پس از تکمیل مرکز تکثیر این یوزپلنگ‌ها زیر نظر کارشناس طرح در اسارت زادآوری کنند.

آگاه‌سازی جوامع روستایی

در چند ماه گذشته فعالیت‌های فرهنگی زیادی برای معرفی یوزپلنگ آسیایی و خطر انقراض آن انجام شده است برای نمونه می‌توان به سریال پایتخت، چاپ تصویر یوز روی پیراهن تیم ملی فوتبال، مسابقات والیبال و مسابقات آسیایی هندبال اشاره کرد.

به همین دلیل به نظر می‌رسد سطح آگاهی جامعه شهرنشین نسبت به این گونه در خطر انقراض به بلوغ رسیده، اما نکته اینجاست که جامعه روستایی هنوز به آگاه‌سازی نیاز دارد، زیرا ایجاد این آگاهی به اجرای برنامه‌های آینده پروژه حفاظت از یوز آسیایی کمک زیادی می‌کند.

مدیر پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی بیان می‌کند: در زمینه آگاه‌سازی عمومی، جامعه شهرنشین تا حد قابل توجهی آگاه شده، اما کار حفاظت هزینه‌بر است چون به کارگیری نیروی انسانی و مصرف سوخت گران تمام می‌شود.

اعتباری که به پروژه حفاظت از یوزپلنگ آسیایی اختصاص پیدا می‌کند، این روزها بیشتر صرف حقوق محیط‌بانان و تهیه سوخت برای خودروهای این افراد و گشتزنی در منطقه می‌شود.

جوکار عنوان می‌کند: چون زیستگاه یوزپلنگ‌ها وسیع است گشتزنی در این مناطق به بنزین زیادی نیاز دارد.

این در حالی است که اگر سازمان‌های درآمدز مانند صنایع و معادن با پروژه حمایت از یوزپلنگ آسیایی همکاری کنند، مشکلات این طرح زودتر برطرف می‌شود.

نکته دیگری که برخی از آن به عنوان چالش حفاظت از

یوزهای آسیایی یاد می‌کنند تعداد کم یوزپلنگ‌ها و مشکل مخزن ژنتیک است، زیرا به اعتقاد این افراد جفت‌یابی‌ها، درون گروهی شده و روی زاد و ولد یوزها تاثیر منفی می‌گذارد.

مدیر پروژه بین‌المللی حفاظت از یوزپلنگ آسیایی درباره این مشکل عنوان می‌کند: براساس تحقیقاتی که سال ۲۰۱۲ انجام و در یکی از مجلات معتبر چاپ شد مشخص شده مخزن ژنتیک یوزهای آسیایی با جمعیت کمی که دارند به مراتب وضع بهتری از تمام یوزهای آفریقا دارد، یعنی ما هنوز به بحران ژنتیک نرسیده‌ایم، اما اگر تعداد جمعیت یوزها برای مدت طولانی پایین بماند ما نیز دچار این مشکل می‌شویم.

با توجه به تعداد کم یوزهای آسیایی، وضع نامناسب زیستگاه‌ها و کمبود اعتبارات در این حوزه باید از مسئولان صنایع، معادن و دیگر ارگان‌های درآمدزا خواست توجه بیشتری به وضع زیست محیطی کشور کرده، برای حمایت از طرح‌هایی مانند پروژه حفاظت یوزپلنگ آسیایی اقدام کنند، زیرا اکنون پروژه باید نظارت بیشتری روی مناطق داشته باشد و مانع تخریب مناطق و اجرای طرح‌های بدون ارزیابی زیست محیطی شود.

جدول عادی

افقی: ۱- داستان بلند - کشوری در قاره سیاه - غذای تزیینی ۲- از کشورهای آسیای جنوب شرقی - ترور ۳- ضرب شمشیر - شهر خروس جنگی - نقطه در زبان بیگانه ۴- زمین دور از آب - از سبزی‌ها - انتقال بیماری ۵- از پرنفوذترین سیستم عامل‌های موبایل - گوارا، نوشین - ماهی کنسرو ۶- رنگه در - رسوا - شب سی‌ام آذر ۷- شاید - از حروف یونانی - زرد انگلیسی ۸- از واحدهای ذخیره‌سازی اطلاعات در کامپیوتر - دف - قابله ۹- قوه بینایی - کمک‌کننده - شهری در فرانسه ۱۰- از دانه‌های روغنی - صحرا - لبریز ۱۱- درخت مورد - الهه اندیشه و هنر در اساطیر یونان - واجد ۱۲- زبانه آتش - شش عرب - انجام‌دهنده ۱۳- سیب آذری است و فیلمی از اکبر صادقی - شهر صنعتی ایران - قوم مغول ۱۴- تمساح - شیرابه سنگ ۱۵- سرشوی گیاهی - مایوس - پسران فریدون

عمودی: ۱- حشره سمی - ناگزیر - رادار پرنده ۲- از درآمدهای دولت - علامت مجهول - لقب اروپایی ۳- یابور قلبی - رهبر حزب - کارها ۴- نغمه - پارچه نخی ساده - چابک ۵- تحریک - واحد - درخت جدول عمودی در فرانسه - سرزمین مردان بلند - صحرای اتمی آمریکا ۷- شعله آتش - پسر سلیمان - دورویی - خطاب محترمانه مردانه - غائله - تندرست ۹- بی‌باک - پسوند شباهت - جزیره ۱۰- قلب - طریق کوتاه - شهر کردنشین - اندازه قامت ۱۱- کشور گاوآزان - رها شدن ۱۲- از پیامبران بنی اسرائیل - دندانپزشک - ناز و کرشمه ۱۳- پایگاه اینترنتی - موطن - از مقاطع تحصیلی ۱۴- طناب - دردمندی - عرض و وسیع ۱۵- تیشه سنگتراشی - برق‌راز کوئل به دلکو می‌رساند - بخش میانی دست

حل سودوکو شماره ۲۰۰۷

۳	۷	۸	۴	۵	۹	۶	۱	۲
۵	۱	۲	۷	۹	۸	۳	۴	۶
۶	۳	۹	۲	۱	۷	۵	۸	۴
۲	۵	۶	۳	۸	۱	۷	۴	۹
۸	۲	۱	۳	۶	۵	۴	۷	۹
۹	۵	۱	۷	۲	۳	۴	۸	۶
۷	۱	۸	۲	۳	۷	۹	۵	۴
۴	۳	۵	۶	۲	۱	۸	۷	۹
۵	۸	۳	۱	۹	۲	۷	۴	۶
۲	۳	۹	۷	۵	۴	۱	۶	۸
۶	۷	۸	۳	۲	۱	۵	۹	۴
۱	۸	۵	۶	۷	۹	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۸	۴	۶	۷	۹
۲	۳	۹	۷	۵	۴	۱	۶	۸
۳	۷	۸	۳	۲	۱	۵	۹	۴